

Соціологія комунікації за умови конфлікту

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 «Соціальні та поведінкові науки»</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна/дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>З курсу, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>6 кред. ЄКТС/180 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 36 Практичні заняття: 36 (108 СРС), МКР</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: к.філос.н., доц. Коломієць Тетяна Володимирівна 096-327-05-56 tana_kol@ukr.net</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Комунікація як необхідний елемент взаємодії індивідів, соціальних груп, суспільств, в результаті якої здійснюється передача, обмін інформацією, що вбирає в себе оцінки, значення, смисли, цінності, займає провідне місце у сфері суспільних процесів. Соціальна комунікація пронизує всі сторони життєдіяльності суспільства, конституюючи соціальні спільноти, системи, організації. Таким чином, дослідження соціального життя базується на дослідженні комунікативних процесів.

Сучасний науковий дискурс, спрямований на розгляд і розуміння сутності комунікації, визначений двома протилежними тенденціями. З одного боку, комунікація розглядається з точки зору її медіальних аспектів, тобто як форма трансляції інформації, смислів, значень, цінностей, тощо за допомогою сигналів, знаків, образів, текстів. Ця концепція комунікації визначена поширенням інформаційно-комунікативних технологій у сучасному суспільстві та перетворенні його на так зване інформаційне суспільство. З іншого боку, комунікація постає як джерело породження смислів соціальної взаємодії, у системі яких взагалі можлива ця соціальна взаємодія як цілераціональна діяльність. Даний курс «Соціологія комунікації за умови конфлікту» має на меті поєднати ці два зазначені аспекти дослідження соціальної комунікації з метою подолання редукціонізму розгляду соціальної комунікації в межах лінгвістики, інформатики, комунікативістики. У центрі уваги курсу «Соціологія комунікації за умови конфлікту» — моделі, характеристики, види, рівні, властивості

соціальної комунікації за умови конфлікту. Володіння основними знаннями з даної проблематики дозволяє діагностувати, визначати і регулювати конфлікти різних рівнів і масштабів.

Курс «Соціологія комунікації за умови конфлікту» є важливою складовою циклу професійної підготовки. Він закладає основу для отримання майбутніми соціологами більш глибоких і детальних знань з проблем врегулювання конфліктів та медіації.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься в межах навчальних занять, а також в межах консультацій з викладачем, місце та час якої повідомляється студентам додатково.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);
- Навички міжособистісної взаємодії (ЗК07);
- Здатність здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту (ФК9);
- Здатність організовувати та підтримувати безпечний та комфортний простір для конструктивних переговорів (ФК10);
- Здатність здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту (ФК11);

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН04);
- Розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження (РН13);

Після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- базові компоненти соціальної комунікації за умови конфлікту;
- поняття та причини виникнення соціальних конфліктів;
- основи теорії соціальної комунікації за умови конфлікту;
- види, рівні, моделі комунікації;
- особливості комунікаційного процесу за умови конфлікту;

уміння:

- розбиратися в причинно-наслідкових зв'язках між рівнем розвитку соціальних комунікацій і характером соціальних зв'язків;
- користуватися різноманітними джерелами інформації й методами їхньої обробки;
- застосовувати отримані знання в професійній діяльності;

досвід:

- самостійно вирішувати проблеми в різних областях діяльності, опираючись на конструктивні висновки із засвоєного соціального досвіду;
- застосування набутих знань в сфері комунікації за умови конфлікту;

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна перебуває у певному зв'язку з дисциплінами соціологічного, політологічного, правового циклу «Сучасні соціологічні теорії», «Медіація та миротворчість», «Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі», що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати комунікативні навички та вирішувати складні конфліктні ситуації під час професійної діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Теоретичні засади соціології комунікації за умови конфлікту				
Тема 1. Предмет, об'єкт соціології комунікації за умови конфлікту.	10	2	2	6
Тема 2. Проблема соціальної комунікації в історії соціологічної думки.	10	2	2	6
Тема 3. Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації	10	2	2	6
Тема 4. Особливості соціальної комунікації за умови конфлікту	10	2	2	6
Тема 5. Роль медіації в соціальній комунікації за умови конфлікту.	10	2	2	6
Тема 6. Аналіз комунікативного процесу.	9	2	2	5
Тема 7. Основні моделі комунікації.	9	2	2	5
Тема 8. Роль емоційного інтелекту у процесі комунікації за умови конфлікту.	9	2	2	5
Разом за розділом 1	77	16	16	45
Розділ 2. Види та рівні комунікації за умови конфлікту				
Тема 1. Ненасильницька комунікація: поняття, характеристики.	10	2	2	6
Тема 2. Особливості усномовної комунікації.	10	2	2	6
Тема 3. Письмова комунікація: характерні риси, властивості.	10	2	2	6
Тема 4. Невербальна комунікація в конфліктних ситуаціях.	10	2	2	6
Тема 5. Рівні комунікації. Міжособистісний рівень.	10	2	2	6
Тема 6. Сім'я як комунікативна одиниця: джерела конфліктності.	10	2	2	6
Тема 7. Групова комунікація за умов конфлікту.	10	2	2	6
Тема 8. Масова комунікація як соціальний інститут.	9	2	2	5
Тема 9. Масова комунікація як індустрія.	8	2	1	5
Тема 10. Масова комунікація за умови конфлікту: виклики і перспективи.	8	2	1	5

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Разом за розділом 2	95	20	18	57
<i>МКР</i>	8	0	2	6
Всього годин	180	36	36	108

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Теоретичні засади соціології комунікації за умови конфлікту				
Тема 1. Предмет, об'єкт соціології комунікації за умови конфлікту.	9	0	0	9
Тема 2. Проблема соціальної комунікації в історії соціологічної думки.	9	0	0	9
Тема 3. Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації		1	2	9
Тема 4. Особливості соціальної комунікації за умови конфлікту	9	0	0	9
Тема 5. Роль медіації в соціальній комунікації за умови конфлікту.	9	0	0	9
Тема 6. Аналіз комунікативного процесу.	9	0	0	9
Тема 7. Основні моделі комунікації.	13	2	2	9
Тема 8. Роль емоційного інтелекту у процесі комунікації за умови конфлікту.	9	0	0	9
Разом за розділом 1	80	3	4	
Розділ 2. Види та рівні комунікації за умови конфлікту				
Тема 1. Ненасильницька комунікація: поняття, характеристики.	9	0	0	9

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 2. Особливості усномовної комунікації.	9	0	0	9
Тема 3. Письмова комунікація: характерні риси, властивості.	9	0	0	9
Тема 4. Невербальна комунікація в конфліктних ситуаціях.	9	0	0	9
Тема 5. Рівні комунікації. Міжособистісний рівень.	9	0	0	9
Тема 6. Сім'я як комунікативна одиниця: джерела конфліктності.	9	0	0	9
Тема 7. Групова комунікація за умов конфлікту.	9	0	0	9
Тема 8. Масова комунікація як соціальний інститут.	13	1	2	9
Тема 9. Масова комунікація як індустрія.	9	0	0	9
Тема 10. Масова комунікація за умови конфлікту: виклики і перспективи.	9	0	0	9
Разом за розділом 2	94	1	2	
<i>ДКР</i>	6	0	0	6
Всього годин	180	4	6	170

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література:

1. Пітерс Дж.Д. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації / Дж.Д.Пітерс; пер. з англ. А.Іщенко. - К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 305с. <https://www.goodreads.com/uk/book/show/10256810>
2. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації [Текст] / Г. Г. Почепцов ; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. - 2-е вид., доп. - К. : Видавничий центр "Київський ун-т", 1999. - 307 с. <http://socium.ge/downloads/komunikaciisteoria/pochepcov%20teoria%20komunikacii.pdf>
3. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. / В.В. Різун.— К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008.— 260 с. http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/journalistika/Teoriya_mas_com.pdf

4. Соціологія комунікації [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальностями 7.03010101 «Соціологія», 8.03010101 «Соціологія» / НТУУ «КПІ»; уклад. Т. В. Коломієць. – Електронні текстові дані (1 файл: 540 Кбайт). – Київ : НТУУ «КПІ», 2014. – 82 с. – Назва з екрана. Доступ : <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/12622>

4.2 Допоміжна література:

1. Дроздовський Д. Три бесіди, які можуть змінити світ / Дмитро Дроздовський // Всесвіт. – 2008. - №2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/449/41/>
2. Кастельс Мануель. Інтернет- галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. К.: Ваклер, 2007. https://chtyvo.org.ua/authors/Kastels_Manuel/Internet-galaktyka_Mirkuvannia_schodo_Internetu_biznesu_i_suspilstva/
3. Куліченко А. К. Невербальна комунікативна поведінка та її компоненти: з історії питання / А. К. Куліченко // Держава та регіони. Сер. Гуманіт. науки. - 2011. - Вип. 1. - С. 78-84.
4. Мак-Люен, Маршалл. Галактика Гутенберга [Текст] : становлення людини друк. кн. / Маршалл Мак-Люен ; [пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова]. - Вид. 3-тє. - К. : Ніка-Центр, 2011. - 392 с. - (Серія "Зміна парадигми". вип. 1). <https://booksonline.com.ua/view.php?book=102371>
5. Ортега-и-Гассет Х. Камень и небо [Текст] / Хосе Ортега-и-Гассет ; пер. с исп. Г. Г. Орел ; сост. и коммент. Н. Малиновская ; (авт. предисл.) А. М. Гелескул. - М. : Грантъ, 2000. - 288 с.
6. Про деякі категорії соціології розуміння // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер; Перекл. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. – Київ: Основи, 1998. - С. 104-156.
7. Тоффлер Е. Третья Хвиля [Текст] / Елвін Тоффлер ; пер. з англ. А. Євса; ред. пер. Ш.В. Шовкун. - К. : Видавничий дім "Всесвіт", 2000. - 475 с.
8. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Юрген Хабермас; пер. с нем.; под ред. Д. В. Складнева, послесл. Б. В. Маркова. — СПб.: Наука, 2000. — 380 с.
9. Innis H. Empire and Communication. / Harold Innis; London, Oxford Press. 1950. – 230p.
10. Morozov E. To Save Everything, Click Here. The Folly of Technological Solutionism / Evgeny Morozov. – New York: PublicAffairs., 2013. – 432p. https://www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.4.2014.0173#metadata_info_tab_contents

В якості допоміжних матеріалів пропонується використання інформаційні ресурси кафедри соціології, що містять відеоматеріали з лекціями провідних вчених, їх монографії і статті, а також методичні матеріали і архів фахового наукового видання кафедри.

1. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
2. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Социология: теория, методы, маркетинг.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
5. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
	Розділ 1. Теоретичні основи соціології комунікації за умови конфлікту
1	<p>Тема: Предмет, об'єкт соціології комунікації за умови конфлікту.</p> <p>Предмет, об'єкт соціології комунікації. Основні поняття соціології комунікації: «спілкування», «мовна діяльність», «комунікація», «інтеракція», «інформація», «конфлікт». Завдання та структура курсу. Соціологія комунікацій як спеціальна галузь соціології. Специфіка соціологічного аналізу комунікації.</p> <p>СРС: Методи соціологічного дослідження комунікації: опитувальні техніки (анкетування, інтерв'ю), спостереження, контент-аналіз, критичний аналіз дискурсу.</p>
2	<p>Тема: Проблема соціальної комунікації в історії соціологічної думки.</p> <p>Проблеми комунікації в античній культурі. Соціокомунікативна проблематика в Древній Греції. Сократ. Платон. Аристотель. Цицерон. Ораторське мистецтво як форма соціальної комунікації. Особливості розвитку соціальної комунікації в епоху Середньовіччя. Комунікативна проблематика в християнській і новоевропейській культурі. Еволюція соціальної комунікації доби Нового часу.</p> <p>СРС: Філософські джерела формування теорії комунікації.</p>
3	<p>Тема: Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації.</p> <p>Основні комунікативні революції: виникнення мови, писемності, книгодрукування, електронних засобів комунікації. Форми письма: предметне, вузликове, піктографічне, ієрогліфічне, фонетичне. Значення писемності для розвитку соціальної комунікації. Вплив книгодрукування на соціальну комунікацію («Галактика Гуттенберга» М.Маклюєна). Втрати і здобутки писемно-друкованої культури. «Галактика INTERNET» М.Кастельса. Значення ідей соціолінгвістики для вивчення соціальної комунікації.</p> <p>Взаємодія комунікації і соціальних структур. Теорія мовного дефіциту Б.Бернстайна.</p> <p>СРС: Електронні засоби комунікації: телеграф, телефон, телебачення, інтернет.</p>
4	<p>Тема: Особливості соціальної комунікації за умови конфлікту.</p> <p>Поняття конфлікту, соціальні конфлікти. Витоки, основні принципи розуміючого підходу до вивчення комунікативних феноменів. Екзистенціалізм. Діалогічний принцип М.Бубера, роль діалогу у</p>

	<p>врегулюванні конфліктів. Соціально-політичне значення прощення. Цінності та інтереси учасників конфлікту.</p> <p>СРС: Інтерпретація причин конфлікту сторонами конфлікту.</p>
5	<p>Тема: Роль медіації в соціальній комунікації за умови конфлікту.</p> <p>Поняття медіації. Види медіації (нарративна, трансформаційна, спрямована на вирішення проблеми. Принципи медіації (принцип конфіденційності, принцип добровільності, принцип нейтральності медіатора). Процедура медіації (премедіація, етапи медіації, сепаратні зустрічі, результати медіації). Функції премоделіації (координації). Медіація в різних сферах суспільного життя (шкільна медіація, сімейна медіація, медіація у громаді).</p> <p>СРС: Функції премоделіації (координації).</p>
6	<p>Тема: Аналіз комунікативного процесу.</p> <p>Основні елементи комунікативного процесу: джерело (відправник), повідомлення, канал, отримувач, зворотній зв'язок. Роль зворотнього зв'язку у процесі комунікації. Модель кодування / декодування інформації С.Холла. Код як система організації знаків. Денотативний і конотативний зміст. Результативність як проблема адекватності сприйняття інформації. Фонетичні, семантичні, стилістичні, логічні бар'єри.</p> <p>СРС: Комунікаційні бар'єри.</p>
7	<p>Тема: Основні моделі комунікації.</p> <p>Основні моделі комунікації. Критерії диференціації моделей комунікації. Лінійна модель Аристотеля. Модель Г.Ласуелла. Модель Шеннона – Уівера. Циркулярна модель комунікації У.Шрамма й Ч.Осгуда. Основні положення семіотичної моделі комунікації (за Ю.Лотманом). Семіотичні моделі комунікації.</p> <p>СРС: Міфологічні моделі комунікації.</p>
8	<p>Тема: Роль емоційного інтелекту у процесі комунікації за умови конфлікту.</p> <p>Емоційний інтелект як спосіб, метод і форма соціальної комунікації. Емоційний інтелект як показник здатності до ефективної комунікації. Точність оцінки та вираження емоцій. Теорія емоційної компетентності Д. Гоулмана. Шляхи розвитку емоційного інтелекту (самосвідомість, самоконтроль, соціальне розуміння). Потенціал емоційного інтелекту у процесі комунікації за умови конфлікту.</p> <p>СРС: Виправлення емоційних моделей поведінки.</p>
	<p>Розділ 2. Види та рівні комунікації за умови конфлікту</p>
9	<p>Тема: Ненасильницька комунікація: поняття, характеристики.</p> <p>Ненасильницьке спілкування М.Розенберга. Роль емпатії у ненасильницькій комунікації. Довіра у ненасильницькій комунікації. Шляхи створення атмосфери довіри (оптимальне місце комунікації, особисті контакти,</p>

	<p>уникання диктату термінів, гарантія захищеності, заохочення емоцій). Роль ненасильницької комунікації у вирішенні конфліктів.</p> <p>СРС: Зв'язок почуттів з потребами.</p>
10	<p>Тема: Особливості усномовної комунікації.</p> <p>Характеристики і особливості усномовної комунікації. Обряди й ритуали як форми усномовної комунікації. Діалог, монолог, полілог як форми усномовної комунікації. Особливості діалогу як форми усномовної комунікації. Суперечка: дискусія, диспут, полеміка. Характеристики мовленнєвої поведінки (артикуляція, інтонація, гучність, членороздільність).</p> <p>СРС: Особливості монологу як форми усномовної комунікації.</p>
11	<p>Тема: Письмова комунікація: характерні риси, властивості.</p> <p>Властивості, види, функції письмової комунікації. Типи фіксації письмової комунікації. Види, функції письмової комунікації. Особливості письмової комунікації. Компаративний аналіз усномовної та письмової комунікації. Роль М.Маклюєна у дослідженні основних форм соціальної комунікації.</p> <p>СРС: Особливості письмовомовної комунікації.</p>
12	<p>Тема: Невербальна комунікація в конфліктних ситуаціях.</p> <p>Сутність, характерні риси невербальної комунікації. Роль невербальної комунікації в комунікаційному процесі. Кінесика: жести, пози, міміка, погляди. Феномени невербального спілкування: дистанція, контакт очима, дизайн інтер'єру, артефакти. Проксеміка: дослідження просторових чинників комунікації. Роль Е.Холла в процесі дослідження проксеміки. Такесика. Будинок, офіс, вулиця, поселення як комунікативне середовище. Час як чинник комунікації.</p> <p>СРС: Пауза і ритм.</p>
13	<p>Тема: Рівні комунікації. Міжособистісний рівень.</p> <p>Поняття соціальної ситуації і її структури в міжособистісній комунікації. Аксиоми міжособистісної комунікації. Когнітивний та інтерактивний рівні комунікації. Міжособистісна взаємодія у символічному інтеракціонізмі. Концепція Дж. Міда. "Конструювання" елементів ситуації взаємодії в процесі комунікації. Буденні типізації і запас наявного знання (А. Щюц). Повсякденність як реальність особливого роду. Дорефлексивність фонових очікувань учасників взаємодії. "Гарфінкелінг" як руйнування типових зразків взаємодії (Г. Гарфінкель). Концепція міжособистісної комунікації Е.Берна.</p> <p>СРС: Комунікативна дія і комунікативна компетентність (Ю. Хабермас).</p>
14	<p>Тема: Сім'я як комунікативна одиниця: джерела конфліктності.</p> <p>Поняття сім'ї. Види, типи сімей. Сімейні конфлікти: поняття, типологія. Гендерно-рольові конфлікти в сім'ї. Патріархальні та егалітарні сім'ї. Причини виникнення та шляхи врегулювання конфліктів у в сім'ї. Міжпоколінні конфлікти в сім'ї. Ціннісні конфлікти в сім'ї. Проблема свободи репродуктивного вибору. Трансформація сучасної сім'ї.</p> <p>СРС: Концепція відповідального батьківства.</p>

15	<p>Тема: Групова комунікація за умов конфлікту.</p> <p>Поняття, характеристики малої групи. Комунікативна структура малої групи. Основні експерименти по циркуляції інформації в групі. (Експерименти А.Бейвеласа). Види комунікації у групі: «коло», «ланцюг», «хрест». Централізовані комунікативні структури: фронтальна, радіальна, ієрархічна. Сім'я як комунікативна група. Комунікація в організаціях.</p> <p>СРС: Міжкультурна комунікація: етнічний та національний рівні.</p>
16	<p>Тема: Масова комунікація як соціальний інститут.</p> <p>Масова комунікація як соціальний інститут. Взаємодія ЗМІ з іншими інституційними системами суспільства. Взаємодія ЗМК і держави. Ф.Сібберт, Т. Пітерсон, В.Шрамм «Чотири теорії преси». ЗМК і політика: аналіз взаємовпливу. Типи, види аудиторії. Аналіз праці П.Бурдьє «Про телебачення і журналістику»</p> <p>Засоби масової комунікації: визначення, види, еволюція. Електронні засоби масової комунікації. Аудиторія як об'єкт інформаційного впливу.</p> <p>Віртуалізація соціальних відносинГлобальна мережа: соціальні та культурні функції.</p> <p>СРС: Симулякри і гіперреальність (Ж. Бодрійяр).</p>
17	<p>Тема: Масова комунікація як індустрія.</p> <p>Бізнес і засоби масової комунікації. Особливості ЗМІ як продукта, об'єкта інтересів підприємництва. ЗМІ і реклама. Соціальна реклама в ЗМК. Маніпуляція свідомістю. Прийоми та технології маніпуляції суспільною свідомістю. Проблема прихованої реклами. Поняття, види ефектів у ЗМК. Вплив рекламодавців на редакційну політику. Особливості взаємодії преси і PR – структур.</p> <p>СРС: Сутність, типи масовокомунікаційних ефектів.</p>
18	<p>Тема: Масова комунікація за умови конфлікту: виклики і перспективи.</p> <p>Соціальна природа та історична обумовленість масової комунікації. Сутність масової комунікації. Поняття масового суспільства і масової культури. «Масова людина» Х.Ортеги – і – Гасета, «мозаїчна культура» А.Моля. Форми та характеристики масової культури. Маса та натовп. Г.Лебон, Г.Тард, С.Московічі, З.Фрейд про маси. Масові рухи, масові протести.</p> <p>СРС: Маси в умовах віртуалізації.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, приймати активну участь у дискусії, формулювати та відстоювати свою позицію, розробляти та представляти презентації з ключових тем.

Основною формою роботи на семінарському занятті є практичні кейси, які поєднують теоретичні та прикладні аспекти курсу та дозволяють діагностувати комунікативні компетентності магістрантів в поєднанні з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність понять і визначень, дану магістром під час вирішення практичних конфліктних кейсів, так і здатність оперативного реагувати на запитання аудиторії.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

- сформулювати у студентів поняття сутності та підходів до визначення «комунікації»;
- сформулювати знання особливостей комунікації з зовнішнім середовищем та всередині соціальної групи;
- засвоїти принципи та механізми налагодження ефективної комунікації з метою врегулювання конфліктів;

№ з/п	Назва теми заняття
1	Предмет, об'єкт соціології комунікації за умови конфлікту.
2	Проблема соціальної комунікації в історії соціологічної думки.
3	Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації.
4	Особливості соціальної комунікації за умови конфлікту.
5	Роль медіації в соціальній комунікації за умови конфлікту.
6	Аналіз комунікативного процесу.
7	Основні моделі комунікації.
8	Роль емоційного інтелекту у процесі комунікації за умови конфлікту.
9	Ненасильницька комунікація: поняття, характеристики.
10	Особливості усномовної комунікації.
11	Письмова комунікація: характерні риси, властивості
12	Невербальна комунікація в конфліктних ситуаціях.
13	Рівні комунікації. Міжособистісний рівень.
14	Сім'я як комунікативна одиниця: джерела конфліктності.
15	Групова комунікація за умов конфлікту.
16	Масова комунікація як соціальний інститут.
17	Масова комунікація як індустрія.
18	Масова комунікація за умови конфлікту: виклики і перспективи

5.2 Заочна форма

Лекційні заняття

1	Тема: Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації. Основні комунікативні революції: виникнення мови, писемності, книгодрукування, електронних засобів комунікації. Форми письма: предметне, вузликове, піктографічне,
---	--

	ієрогліфічне, фонетичне. Значення писемності для розвитку соціальної комунікації. Вплив книгодрукування на соціальну комунікацію («Галактика Гуттенберга» М.Маклюєна). Втрати і здобутки писемно-друкованої культури. «Галактика INTERNET» М.Кастельса. Значення ідей соціолінгвістики для вивчення соціальної комунікації. Взаємодія комунікації і соціальних структур. Теорія мовного дефіциту Б.Бернстайна. Завдання на СРС: Електронні засоби комунікації: телеграф, телефон, телебачення, інтернет.
2	Тема: Основні моделі комунікації. Основні моделі комунікації. Критерії диференціації моделей комунікації. Лінійна модель Аристотеля. Модель Г.Ласуелла. Модель Шеннона – Уівера. Циркулярна модель комунікації У.Шрамма й Ч.Осгуда. Основні положення семіотичної моделі комунікації (за Ю.Лотманом). Семіотичні моделі комунікації. Завдання на СРС: Міфологічні моделі комунікації.
3	Тема: Масова комунікація як соціальний інститут. Масова комунікація як соціальний інститут. Взаємодія ЗМІ з іншими інституційними системами суспільства. Взаємодія ЗМК і держави. Ф.Сібберт, Т. Пітерсон, В.Шрамм «Чотири теорії преси». ЗМК і політика: аналіз взаємовпливу. Типи, види аудиторії. Аналіз праці П.Бурдьє «Про телебачення і журналістику» Засоби масової комунікації: визначення, види, еволюція. Електронні засоби масової комунікації. Аудиторія як об'єкт інформаційного впливу. Віртуалізація соціальних відносинГлобальна мережа: соціальні та культурні функції. Завдання на СРС: Симулякри і гіперреальність (Ж. Бодрійяр).

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських занять: семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою з «Соціології комунікації за умови конфлікту», готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії.

Основні завдання циклу семінарських занять: надати студентам знання про основні сучасні тенденції досліджень соціальної комунікації за умови конфліктів; визначити основні концепції; навчити використовувати здобуті навички та знання на практиці.

№ з/п	Назва теми заняття
1	Витоки і основні етапи розвитку соціальної комунікації.
2	Основні моделі комунікації.
3	Масова комунікація як соціальний інститут.

1. Самостійна робота студента

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою, пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом дисципліни.

Крім того студенти заочної форми навчання мають самостійно розглянути завдання, призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені викладачем питання.

2. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Соціологія комунікації за умови конфлікту», студенти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом написання МКР у форматі академічного есе.

Відвідуваність і виконання завдань

Дисципліна є інноваційною для системи української вищої освіти. За умови практичної відсутності у вітчизняному науково-освітньому просторі комплексних навчально-наукових видань з даної проблематики, дуже важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, в обсязі, достатньому для опанування дисципліни магістрами. Студенту складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати практичне завдання, якщо він буде пропускати лекції. Тому для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна і буде оцінюватись під час проведення експрес-контрольних. Разом з тим, відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом. Контроль рівня розуміння студентом пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час індивідуального спілкування з викладачем за графіком консультацій, або за можливості, під час навчального заняття («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступні у системі «Кампус» та Moodle.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Під час активної участі у семінарських заняттях заохочується не тільки опрацювання текстів, необхідних для опанування даної теми, а і демонстрування критичного мислення: участь у дискусіях, підняття та розкриття проблемних питань курсу, знаходження нестандартних інноваційних рішень.

Форми роботи

Навчальні заняття з дисципліни «Соціологія комунікації за умови конфлікту» проводяться у формі лекцій та семінарських занять.

На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та моделей, видів і технік сімейної медіації, демонструє кейси сучасних конфліктів та процедур медіації, за необхідності, відтворюючи матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Основною формою роботи на семінарському занятті є як відповіді на теоретичні питання, так і робота з практичними кейсами.

Екзамен проходить в усній формі. Екзаменаційні білети містять 3 питання.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

3. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, складання практичних кейсів, виконання завдань](#);

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу](#).

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів на семінарських заняттях; складання кейсів та участі у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання МКР у форматі академічного есе;
- 3) результатів експрес-контрольних на лекціях;
- 4) складання екзамену;

Робота на семінарських заняттях оцінюється в 3 бали за такими критеріями:

– «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, участь у симуляційних вправах, складання кейсів – 3 бали;

– «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, складання кейсів – 2 бали;

– «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 1 бал;

– «незадовільно» – повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Виступи на семінарських заняттях	36	3	12	36
3.	Експрес-контрольні на лекціях	4	2	2	4
4.	Модульна контрольна робота (МКР)	10	10	1	10
5.	Екзамен	50	50	1	50
	Всього	100			100

Умови допуску до семестрового контролю:

Обов'язкові умови допуску до екзамену:

1. Активність на семінарських заняттях.
2. Позитивний результат першої атестації та другої атестації.
3. Позитивні оцінки експрес-контрольних на лекціях.
4. Успішне виконання модульної контрольної роботи.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

4. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції, студентам важливо застосовувати техніку конспектування основних понять, ознак, класифікацій, визначень, процедур, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обгрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Під час підготовки до практичного заняття студент/ка має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовані студенти не повинні залишатись пасивними спостерігачами, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Під час відповіді не

треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й оптимізувати процедуру проходження семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відеоконференцій та освітньої платформи Сікорський для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено к.філос.н., доценткою кафедри соціології Коломієць Тетяною Володимирівною

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 23.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 11 від 27.06.2023)

Додаток А

Рейтингова система оцінювання результатів навчання (для студентів денної форми)

Рейтинг студента з дисципліни «Соціологія комунікації за умови конфлікту» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання МКР у форматі академічного есе;
- 3) результатів експрес-контрольних на лекціях;
- 4) відповіді на екзамені;

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1 семінарському занятті складає 3):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії; складання кейсів, участь у симуляційних вправах;	3
активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях; доповнення, складання кейсів, участь у симуляційних вправах;	2
активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях;	1

2. Написання МКР у форматі академічного есе (максимально 10 балів)

Інноваційно-творчий підхід до розкриття проблеми, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	10
---	----

Глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	8-9
Обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	7
Достатнє розкриття проблеми з численними недоліками, незначне порушення формальних і змістовних вимог до академічного есе.	6
Недостатнє розкриття проблеми з численними недоліками, значне порушення формальних і змістовних вимог до академічного есе.	0-5

Заохочувальні бали

Всього не більше 5 балів за такі види робіт:

– за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);

– участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 36 + 4 + 10 + 50 = 100 \text{ балів.}$$

Студенти, які набрали протягом семестру **30** і більше балів ($RD \geq 0,3 R$) отримують допуск до екзамену.

Студенти, які не надали всіх передбачених програмою дисципліни документів не допускаються до екзамену.

Студенти, які надали всі документи, але набрали протягом семестру менше 30 балів ($RD < 0,3 R$) виправляють недоліки у наданих документах і отримують допуск до екзамену за результатами такої роботи з урахуванням якості складених документів і активності на семінарських (практичних) заняттях.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Тематика модульних контрольних робіт:

1. Розкрийте роль ненасильницької комунікації в процесі урегулювання конфліктів.
2. Проаналізуйте поняття «спілкування», «мовна діяльність», «комунікація», «інтерація» «конфлікт».
3. Визначте сутність поняття «моделі комунікації».
4. Проаналізуйте теорію «мовного дефіциту».
5. Охарактеризуйте роль діалогічної комунікації у врегулюванні конфліктів.
6. Розкрийте лінійну модель комунікації Г.Лассуела, вкажіть на її недоліки.
7. Охарактеризуйте роль позицій та інтересів учасників комунікації за умов конфлікту.
8. Проаналізуйте роль медіації в комунікації за умов конфлікту.
9. Визначте поняття та основні риси масової комунікації.
10. Розкрийте сутність принципів медіації.
11. Зазначте витоки, основні принципи розуміючого підходу до вивчення комунікативних феноменів.
12. Проаналізуйте концепцію інформаційного суспільства О. Тоффлера.
13. Охарактеризуйте роль інтерпретації в соціальній комунікації.
14. Проаналізуйте розуміння масового суспільства та масової культури в критичній теорії (франкфуртська школа).
15. Розкрийте роль і значення соціолінгвістики у процесі вивчення соціальної комунікації.
16. Зазначте характеристики і особливості усномовної комунікації.
17. Аргументуйте відмінність суспільств усної та письмової культури за Г. Маклюеном.
18. Визначте сутність комунікативних бар'єрів.
19. Охарактеризуйте інформаційні, нормативні, ідентифікуючі, культуротворчі функції масової комунікації.
20. Проаналізуйте проблему довіри у ненасильницькій комунікації.

Основні питання до екзамену:

1. Основні комунікативні революції: виникнення мови, писемності, книгодрукування, електронних засобів комунікації.
2. Значення писемності для розвитку соціальної комунікації.
3. Вплив книгодрукування на соціальну комунікацію («Галактика Гуттенберга» М.Маклюена).
4. Втрати і здобутки писемно-друкованої культури.
5. «Галактика INTERNET» М.Кастельса.
6. Основні джерела вивчення соціальної комунікації.
7. Роль соціобіології (Е.Уілсон) у розвитку соціальної комунікації.
8. Значення ідей соціолінгвістики для вивчення соціальної комунікації.
9. Взаємодія комунікації і соціальних структур.
10. Теорія мовного дефіциту Б.Бернстайна. Поняття «розгорнутого коду», «звуженого коду».
11. Основні джерела дослідження соціальної комунікації.
12. Поняття конфлікту, соціальні конфлікти.
13. Витоки, основні принципи розуміючого підходу до вивчення комунікативних феноменів. Екзистенціалізм.
14. Роль діалогу у врегулюванні конфліктів. Соціально-політичне значення прощення.
15. Цінності та інтереси учасників конфлікту.
16. Інтерпретація причин конфлікту сторонами конфлікту.
17. Принципи медіації (принцип конфіденційності, принцип добровільності, принцип нейтральності медіатора).
18. Процедура медіації (премедіація, етапи медіації, сепаратні зустрічі, результати медіації).
19. Медіація в різних сферах суспільного життя (шкільна медіація, сімейна медіація, медіація у громаді).
20. Основні елементи комунікативного процесу: джерело (відправник), повідомлення, канал, отримувач, зворотній зв'язок.
21. Роль зворотнього зв'язку у процесі комунікації.
22. Код як система організації знаків.
23. Комунікаційні бар'єри: фонетичні, семантичні, стилістичні, логічні бар'єри.
24. Основні моделі комунікації.
25. Модель Г.Ласуелла.
26. Основні положення семіотичної моделі комунікації (за Ю.Лотманом).
27. Міфологічні моделі комунікації. Семіотичні моделі комунікації.
28. Ненасильницьке спілкування М.Розенберга.
29. Роль емпатії у ненасильницькій комунікації.
30. Зв'язок почуттів з потребами.
31. Довіра у ненасильницькій комунікації.
32. Шляхи створення атмосфери довіри (оптимальне місце комунікації, особисті контакти, уникання диктату термінів, гарантія захищеності, заохочення емоцій).
33. Роль ненасильницької комунікації у вирішенні конфліктів.
34. Характеристики і особливості усномовної комунікації. Обряди й ритуали як форми усномовної комунікації.
35. Діалог, монолог, полілог як форми усномовної комунікації.
36. Особливості діалогу як форми усномовної комунікації.
37. Суперечка: дискусія, диспут, полеміка.
38. Особливості монологу як форми усномовної комунікації.
39. Властивості, види, функції письмової комунікації, типи фіксації письмової комунікації.
40. Види, функції письмової комунікації.
41. Компаративний аналіз усномовної та письмової комунікації.
42. Роль М.Маклюена у дослідженні основних форм соціальної комунікації.
43. Сутність, характерні риси невербальної комунікації.
44. Роль невербальної комунікації в комунікаційному процесі: кінесика: жести, пози, міміка, погляди.

45. Феномени невербального спілкування: дистанція, контакт очима, дизайн інтер'єру, артефакти.
46. Проксеміка: дослідження просторових чинників комунікації.
47. Роль Е.Холла в процесі дослідження проксеміки.
48. Поняття соціальної ситуації і її структури в міжособистісній комунікації.
49. Аксиоми міжособистісної комунікації.
50. Когнітивний та інтерактивний рівні комунікації.
51. Міжособистісна взаємодія у символічному інтеракціонізмі: концепція Дж. Міда.
52. "Конструювання" елементів ситуації взаємодії в процесі комунікації.
53. Буденні типізації і запас наявного знання (А. Щюц).
54. Повсякденність як реальність особливого роду.
55. "Гарфінкелінг" як руйнування типових зразків взаємодії (Г. Гарфінкель).
56. Концепція міжособистісної комунікації Е.Берна.
57. Поняття сім'ї. Види, типи сімей.
58. Сімейні конфлікти: поняття, типологія.
59. Гендерно-рольові конфлікти в сім'ї. Патріархальні та егалітарні сім'ї.
60. Причини виникнення та шляхи врегулювання конфліктів у в сім'ї.
61. Концепція відповідального батьківства.
62. Трансформація сучасної сім'ї.
63. Поняття, характеристики малої групи, комунікативна структура малої групи.
64. Основні експерименти по циркуляції інформації в групі. (Експерименти А.Бейвеласа).
65. Міжкультурна комунікація: етнічний та національний рівні.
66. Масова комунікація як соціальний інститут, взаємодія ЗМІ з іншими інституційними системами суспільства.
67. ЗМК і політика: аналіз взаємовпливу.
68. Аналіз праці П.Бурдьє «Про телебачення і журналістику»
69. Засоби масової комунікації: визначення, види, еволюція, електронні засоби масової комунікації.
70. Аудиторія як об'єкт інформаційного впливу.
71. Віртуалізація соціальних відносин, симулякри і гіперреальність (Ж. Бодрийяр).
72. Глобальна мережа: соціальні та культурні функції.
73. Бізнес і засоби масової комунікації.
74. ЗМІ і реклама, соціальна реклама в ЗМК.
75. Маніпуляція свідомістю, прийоми та технології маніпуляції суспільною свідомістю.
76. Поняття, види ефектів у ЗМК, сутність, типи масовокомунікаційних ефектів.
77. Сутність, соціальна природа та історична обумовленість масової комунікації.
78. Поняття масового суспільства і масової культури: форми та характеристики.